

СНН

СРБСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ.

СРБСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ

СРПСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ

Пешта, 1838–1849.

Будимпешта, 4. август 2005.

Нова серија, г. XV, бр. 31

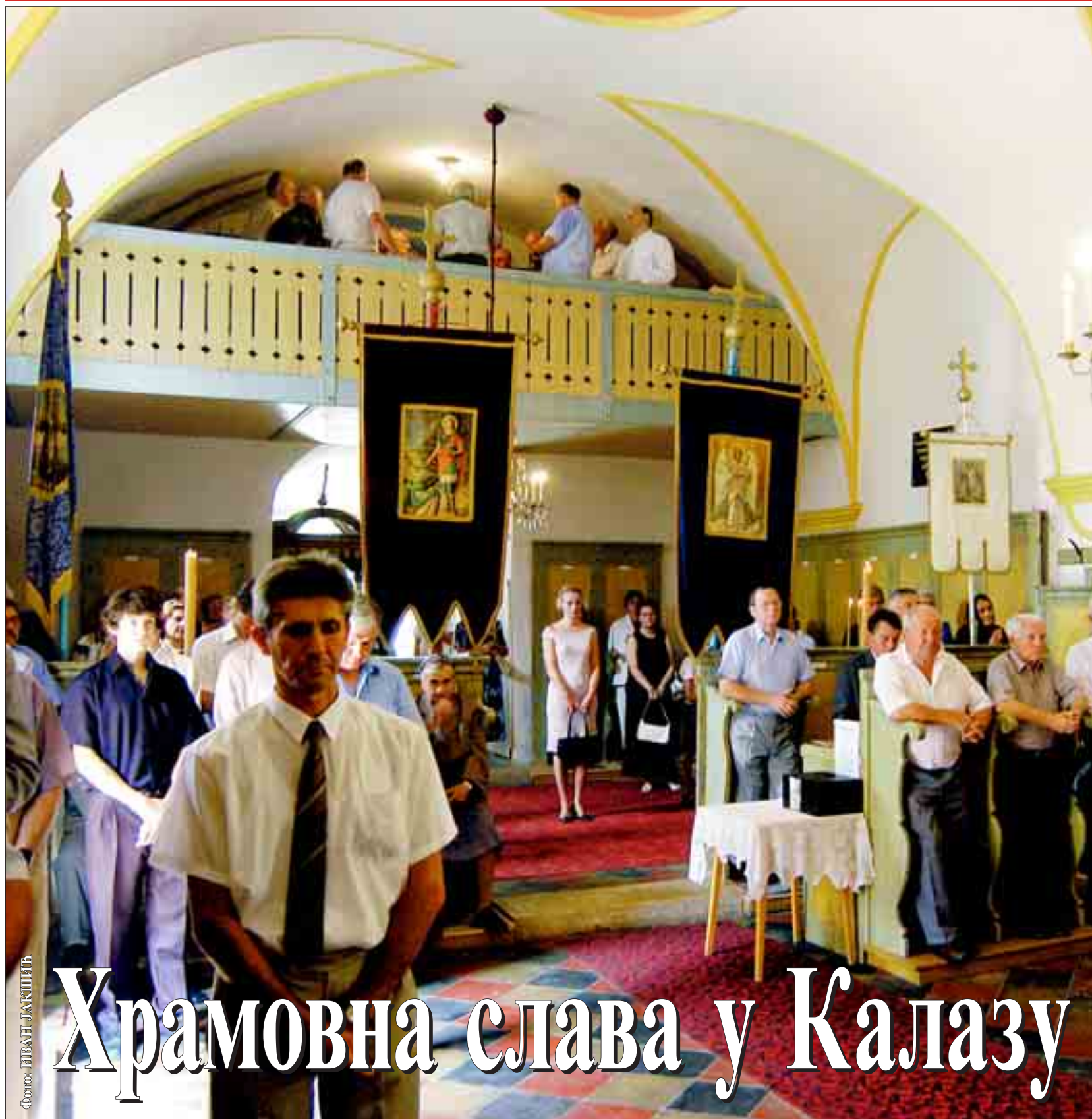

Фото: ИВАН ЈАКШИЋ

Храмовна слава у Калазу

Анкета о положају мањина у Барањи

Конференција за штампу Јавне фондације за истраживање мањина

Самоуправа Жупаније Барање и Самоуправа града Печуја 1998. године заједнички су основале Јавну задужбину за истраживање мањина која има задатак да презентује историјске, етнографске, социолошке, демографске резултате, базиране на истраживањима о народностима у Жупанији Барањи.

Осветљавање тренутног положаја народности у јужном Задунављу представља нов изазов, па зато посебно радује иницијатива Јавне задужбине за истраживање националних и етничких мањина која је 21. јула ове године у згради жупанијског Архива, где се налази и седиште фондације, у оквиру конференције за штампу саопштила да је 20. јула кренуо нов пројекат: спровођење анкете о садашњем стању народности у жупанији.

О детаљима и циљу истраживања говорили су др Миклош Физеш, председник и др Ивица Ђурок, секретар поменуте задужбине. Господин Физеш је истакао да је првенствени циљ истраживања да се стекне свеобухватна слика о животу народности у жупанији. У цео пројекат укључени су и припадници мањина, пре свега студенти народносног порекла – њих седамнаесторо. Наравно, нису искључени ни врсни стручњаци као што су социолози, правници, етнографи, будући да ће цела обрада положаја мањина у Барањи обухватити више области: тако на пример привреду, школство, културу, верски живот и друге сегменте народносне бити.

Др Ивица Ђурок је нагласио важност анализе интеграције мањина и чињеницу да је у Мађарској давно урађена анкета о стању народности. Што се тиче конкретних корака, анкетни листови и формулари већ су послати у сва барањска насеља – има их 301. На постављена питања одговорите начелници и бележници самоуправа а детаљна испитивања вршиће се у 9 градова и 14 села.

Мањински грађани Жупаније Барање биће и лично упитани: њих 400 ће, према предвиђањима, дати конкретне одговоре на постављена питања а извршиће се и 50 детаљних

интервјуа који ће се односити на све области мањинског живота.

Пристизање података путем формулара, анкетних листова, очекује се до 1. септембра, а потом следе прве анализе пристигле грађе. У децембру се предвиђа једна конференција у организацији Јавне фондације за истраживање мањина, а објављивање збирке која треба да да свеобухватну слику о положају националних и етничких мањина у мађарском делу Барање, планира се током пролећа.

Како је на конференцији за штампу речено, цео пројекат Жупанија Барања финансира са два милиона форинти, док је град Печуј обезбедио милион.

Било како било, пројекат који има циљ да представи садашњи положај националних и етничких мањина, занимљив је и користан. Наговештава нешто што се малчице разликује од оног уобичајеног. А у то спада и учешће самих мањина у целој научној обради, па се овом приликом ваљда неће остварити она већ уобичајена шема – о мањинама, без мањина.

П. М. Српска православна црква у Фењу

Траговима Чарнојевићевих потомака

Ко је била Лаура Чарнојевић?

Приликом недавне посете румунском Фењу, страдао од априлских и мајских поплава, као што смо већ писали у нашем недељнику, дубок утисак оставило је малобројно српско становништво села које је, иако уморно и исцрпљено, са посебним одушевљењем поздравило хуманитарну помоћ Печујаца, Мохачана и Дешчана из Мађарске.

Поред сусрета са шачицом Срба у овом насељу, такође, дуго ће се памтити и улога месне српске православне цркве која је сазидана 1887. године а посвећена је Успењу Пресвете Богородице. Она је за време великих поплава значила спас не само за Србе, него и за Румуне, па и за животиње и изгледала као Ноева барка.

И након повратка у Печуј, остала нам је у памћењу светиња са два торња, а у њој смо открили и спомен-плочу са натписом: „Ову свету цркву подигла је и Србима

даровала 1887. године Лаура плем. Мочоњи рођена плем. Чарнојевић и у њој почива са својим супругом Андрејем”.

Ко је била Лаура Чарнојевић? Знатижеља је била тим већа јер нас је веома занимало у каквој је вези била са патријархом Арсенијем III Чарнојевићем, кључном личношћу Велике сеобе Срба.

Једно је сигурно: Лаура је дала да се сазиде, под црквом, гробница за њу и супруга Андреја Мочоњија, иначе, члана Румунске академије у Букурешту. Она је била кћи грофа Петра Чарнојевића (1813-1892) који је иако родом из Зрењанина, живео и радио у Кикинди. У историји је запамћен по томе што је као члан Матице српске из 1839. године, сачувао библиотеку Саве Текелије и 25 сандука књига непроцењиве вредности пренео у Матицу. За време мађарске грађанске револуције, 1848. од стране Лајоша Баћањија постављен је за Владиног

П. М. Српска православна црква у Фењу

Још један план Мединчана

Обнова старе вероисповедне школе

Сви они који су поводом Духова присуствовали овогодишњој храмовној слави у Медини били су опчињени лепотом обновљеног светог храма који је сазидан 1856. године. Обављена је спољашња реконструкција светиње, малтерисање, фарбање, а обновљен је и иконостас. Последњих година у свеобухватне радове који подразумевају и послове на парохјском дому и Српском клубу, Мединчани су утрошили преко седам милиона форинти.

Од тога, половину су добили на конкурс, док је другу половину обезбедила Самоуправа Срба у Ме-

дини. При фарбању цркве материјалну помоћ пружила је и Будимска епархија.

Све у свему, малобројни Срби овог насеља сада планирају да обнове зграду бивше вероисповедне школе која тренутно служи као Српски клуб. Здање се налази у оронулом стању, па би зато желели да обнове грађевину која и данас окупља мештане српске националности. Пошто радови поприлично коштају, предстоји набавка материјалних средстава, писање конкурсних молби за новчану помоћ, а у зависности од новчаних извора кренуће се са реализацијом нових планова.

повереника, комесара. И све то како би зауставио побуњене, бунтовне Србе. Он је био тај који је након погубљења арадских мученика, после два дана, искупио посмртна тела Ђерђа Лакнера и Јована Дамјанића.

Окарактерисали су га као особу значајну и за Србе и за Мађаре, личност чије породично стабло води до Арсенија III Чарнојевића. Патријархов побратим звао се Михајло, чији је потомак био Павле Чарнојевић, краљев саветник. Његов син је био Петар Чарнојевић, отац Лауре Мочоњи, чији је пак супруг био Андреј, позната личност румунског националног покрета.

Трагове Чарнојевићевог имена, дакле, пронашли смо и у Фењу, у Румунији. Још један пример повезаности двеју земаља, историје и културе која још увек има неоткривене тајне.

Предраг Мандић

Са завршине вечери 6. Српског језичког кампа „Вук Караџић”

„Љуби роде језик изнад свега...”

Можда ће се неко упитати зашто још једном пишемо о 6. Српском језичком кампу који је 21. јула окончан у Баји, али смо сматрали да најпопуларнија и најмасовнија манифестација Срба у Мађарској то, свакако, заслужује. Она, наиме, годинама окупља нашу децу како са севера, тако и са југа, уздуж и попреко у Мађарској. Ове године, било је више оних полазника који су дошли из провинције, а било је и таквих кампера који су први пут „окусили” атмосферу српског, језичког логорског живота. Примера ради, Ранка Пандур из Мађарбоје која је на крају десетодневног камповања, приликом завршне вечери, пресрећна што је била становник табора на Петефијевом острву, изјавила да ће до године сигурно бити учесник 7. кампа „Вук Караџић”. Радост, раздраганост, одушевљење једне младе даме која претходно никада није учествовала у раду популарног табора.

Зашто? Можда зато што ухода на педагошка екипа предвођена др Јованком Ластић зна шта је потребно нашој деци. Како оној која не говори баш најбоље српски, тако и оним девојчицама и дечацима који перфектно владају језиком.

„Љуби роде језик изнад свега”... Та љубав према српском језику била је уочљива на завршној, финалној вечери кампа. Драмска секција предвођена Зорицом Јурковић-Ембер, спонтано, као да је најобичнија ствар на свету, вешто је извела адаптацију, модерну обраду „Плавог чуперка” Мирослава Мике Антића. Лакоћа у игри, језику, стилу.

Слични епитети могу се приписати и хору кампа. Наравно, најзаслужнија за увежбавање песама, мимике, покрета и развијање љубави према нашим мелодијама, музичким стиховима јесте Оливера Младеновић-Мунишић.

Под руководством Милана Ђурића, за цело, израшће млади ликовњаци, уметници који су већ заволели свет графике, боја, линореза... И поставка изложена у месном Дому културе, показала је да млади таленти располажу бујном маштом.

Игра је доминирала и у екипним и у појединачним спортским надметањима за која је био задужен Миленко Радић. Спортске гране као што су фудбал, кошарка, шах и стони тенис, одавно уживају популарност – и у Српском језичком кампу имале су своје присталице од којих су најбољи, на крају, награђени повељама и пехарима.

Признања, тачније захвалнице, добили су и они који су у великој мери потпомагали рад табора: од Евице Чатић-Козић, уметничког руководиоца „Веселих Сантовчана” која је увежавала српске игре, до Милоша Апића, председника Самоуправе Срба у Баји који је неколико дана по окончању логоровања, назвавши нас телефоном, понављао: „Јесте ли видели ту ра-

дост, та насмејана лица деце? Па није ли то најлепше на свету?”

Јесте... То је најлепше. А тој насмејаности у многоме су допринели и чланови Српског позоришта „Јоаким Вујић” у Мађарској. Оно што је приредио Ратко Краљевић са својом екипом пајаци – Тибором, Кићом, Миланом, Јозом – дуго ће се памтити. Сјајан водитељски говор, шарм, спонтани шаљиви задаци и на крају громогласни смех. Дом културе да се распадне од милине и весеља.

„Кажи свима селе Срби се веселе”, каже песма, а то се десило и у Баји – уз свирку Зорана Барића, младог хармоникаша о којем ћемо свакако још пуно тога лепог чути, уз стихове Мирослава Мике Антића и његовог „Плавог чуперка” и уходану кореографију „Локица”, одабраних играчица који тим су чиниле учитељице, наставнице које су биле задужене за језичка и хорска занимања. Њима су се, приликом биса, придружиле и др Милица Павлов, председница Самоуправе Срба у Мађарској и Јелена Рафајловић-Роцков која због пословних обавеза, први пут није могла да учествује у раду логора.

Први пут у историјату кампа догодило се и то да су четворица непослушних кампера пре времена морали да напусте логор. Они су неодговорно, упркос забрани, покушали да се освеже у води рукаваца Дунава. Педагози су једногласно донели одлуку да та деца морају напустити камп. Строгоћа – на месту.

На месту је било и све остало, изузев временских прилика које често пута нису биле наклоњене полазницима табора. Ипак, ни време није могло да утиче на три доминантне ствари: игру, песму и дружење – све је било под једним заједничким кровом који се зове Српски језички камп „Вук Караџић”.

„Човек може и од једне речи да живи, само ако у њему има решености да се бори и борбом одржава у животу” – речи су српског нобеловца Иве Андрића. Реч, речи, језик. Игра, борба речима. И на крају поново дођосмо до кампа који је добио име по реформатору српског језика Вуку Караџићу. Већ неколико година води се борба за одржавање овог табора: наравно, не ради се о организационој, већ о финансијској борби. За оволики број деце и квалитетне програме потребна су позамашна материјална средства. Баш зато, било би пожељно када би се до године у већој мери подржао камп који потпомаже једну племениту борбу, мисију која је судбоносна за српску заједницу у Мађарској: очување српског језика, културе, идентитета. И све то у циљу очувања „свога” и свега племенитог и духовног што су нам у аманет оставили преци попут Бајаца Богобоја Атанацковића, Јоакима Вујића и других.

Предраг Мандић

СНН на прослави шездесетог рођендана престолонаследника Александра Карађорђевића

Дедињска журка крунисаних глава

На гала свечаност поводом 60. рођендана престолонаследника Александра Карађорђевића, СНН није био позван. Позив нисмо ни очекивали, пошто смо унапред знали да је та привилегија била резервисана само за одабране редакције из наше матице. Зато смо се за присуство журци какву Србија у својој новијој историји још није видела послужили лукавством које наш народ зове „улазак на мала врата“. И то мало раније, за сваки случај, јер се такав дефиле не виђа баш сваког дана.

Дугачком стазом, која од главне капије краљевског двора на Дедињу води ка вили од белог брачког мермера у српско-византијском стилу, пристизала је колона угледних званица. Даме у елегантним вечерњим хаљинама, господа у смокинзима и тамним оделима. У рукама поклони и цвеће. На пространом мермерном степеништу дискретно осветљеном са безброј белих свећа, гости су стрљиво, пун сат, чекали да уђу у предворје двора где су их поздрављали домаћин и његова супруга, принцеза Катарина.

Од некрунисаних глава, били су ту председник Србије Борис Тадић, премијер Војислав Коштуница, сви министри, међу којима су Вук Драшковић и његова супруга водили најживљу конверзацију. Готово комплетна била је и сва политичка елита Србије.

Свечаности су присуствовали и митрополит црногорско-приморски Амфилохије, бројни великодостојници СПЦ, поглавари свих верских заједница у Србији. Рођенданске честитке престолонаследнику су упутили представници дипломатског кора, српски академици, сликари, писци, глумци, угледни универзитетски професори, лекари, мноштво бизнисмена. Са посебним задовољством принчевски пар поздрављивао је и Ружицу Ђинђић, супругу убијеног премијера који је највише учинио за спектакуларни повратак Карађорђевића у дедињски двор.

Чланови краљевских породица пристигли су два дана раније. Највише пажње изазвао је долазак Карла Густава и краљице Силвије од Шведске. Као изасланици принца Ханса Адама у посету Карађорђевићима стигли су принц Филип Еразмус и принцеза Изабела од Лихтенштајна. Принцеза Мари Шантал била је у пратњи престолонаследника Павлоса од Грчке. Принцези Шантал од Француске друштво је пружио барон Франсоа-Ксавијер де Самбиси де Сорг.

Од припадника светског цет-сета били су лорд и лејди Ренвик, који је члан Дома лордова, Џејмс Вулфенсон, бивши председник Светске банке, лорд Ценер од Браунстона, гувернер Бермуда сер Дејвид и његова супруга лејди Гибонс, бивши председник Јужноафричке Републике Фредерик Вилијам де Кларк са супругом.

После коктела у двористи двора приказан је кратак филм о животу

престолонаследника Александра. У надахнутом говору, захваљујући породици која му је током тешких година изгнанства пружала љубав и подршку, слављеник се обратио гостима:

– Од Карађорђа до мене непрекината је линија служења народу и држави. Од мене, па док постоји дом Карађорђевићев, част служења народу и држави непорецива је обавеза.

Из доњег дела дворског парка гости су се, после пригодног уметничког програма, преместили у горњу башту где је служена свечана вечера. На огромној трпези сервирана су најразноврснија јела, а осим у мноштву интернационалних специјалитета, страни гости уживали су и у укусама српске кухиње.

Рођенданска прослава окупила је 1200 угледних званица

Тачно у поноћ, престолонаследник је угасио свећице на огромној рођенданској торти. Пукао је шампањцац, први пољубац добио је од супруге, принцезе Катарине.

Иначе, док су пристизале на журку, званице су пролазиле кроз почасни строј питомаца Војне академије, чиме је, чинило се, цео догађај имао и државни значај. Питомци су изазивали извесне недоумице: да ли потамак југословенског монарха има неке везе са данашњом државом која је, треба ли рећи, по државном устројству република?

Распитујући се на лицу места међу упућенима и ослушкујући разговоре на ту тему, сазнали смо да је уредбом Владе бивше СРЈ дворски комплекс на Дедињу дат на употребу престолонаследнику Александру као старешини дома Карађорђевића. У акту којим му је враћено држављанство стоји да ће повраћај имовине бити предмет посебног закона, али природа тог закона није прецизирана: да ли је реч о Закону о реституцији који би опште гледано регулисао повраћај имовине одузете после комунистичке револуције, или о „лекс специјалису“ који би третирао само имовину краљевске породице?

– За очекивати је да ће Влада прецизирати природу тога акта – каже

Драгомир Ацовић, члан Крунског савета. – Од тада престолонаследник борави у Краљевом двору, у народу познатом под именом Стари тј. Дедињски двор. У уговору о коришћењу дворског комплекса између осталог се наводи да ће Војска, која је до тада била корисник целог комплекса, наставити да користи неке објекте: комплекс објеката некадашњег Маршалата (срушен током НАТО агесије) и стару касарну гардијске јединице у којој су данас смештени гардисти који обезбеђују дворски комплекс.

Тај комплекс је још увек у власништву државе, без обзира на то да ли је то праведно или не:

– Логично је, стога, да држава своје власништво обезбеђује, сматра Ацовић. – Принц Александар је

једном се поставља питање откуд ту војска у униформи. Да они којим случајем нису дошли у Двор, већ у Палату федерације, то би се сматрало нормалним. Али и у том случају они не би били постројени само у част господина Маровића, коме то по функцији припада, већ и у част посетилаца. Ако неко мисли да бити старешина дома једног Карађорђа, кнеза Аександра, краља Петра Првог, Александра Првог, па и Петра Другог, без обзира на његову трагичну судбину, не заслужује неки посебан статус, онда ту нешто озбиљно није у реду.

Актом из 1918. године верификовано је уједињење три народа: Срба, Хрвата и Словенаца, који су српску династију прихватили као своју. Променом назива Краљевине СХС у Краљевину Југославију 1929. године ништа се правно није изменило и тиме се нису угасила династичка права на престо Србије, али од тада титула гласи краљ Срба, Хрвата и Словенаца. Банализовано: кад би којим случајем Србослав променио име у Југослав, Србославова наследна права тим чином не би била поништена.

– То је историјско право. У титулама италијанских краљева налазила се између осталог и титула краља Јерусалима, Кипра и Мале Јерменије. То јесу престоли које је династија Савоја некада поседовала, упркос чињеници да ти престоли стотинама година не постоје. Престолонаследник као титула постоји само док постоји краљ и престолонаследник постаје краљ у тренутку кад његов претходник умре.

Отуда, објашњава Ацовић, онај узвик „Краљ је мртав, живео краљ“. Формално гледано, принц Александар је постао краљ оног момента кад му је умро отац и нема недоумица која титула њему припада. Друго је питање, каже, под којим ће се он именом појављивати:

– Његово лично становиште је да би било крајње неумесно према политичком естаблишменту, који га је безрезервно примио, да користи титулу која му по наследном праву припада, што, међутим, ништа не мења у погледу његових права. Једном стечено право, наине, не одумице самом чињеницом да постоји препрека да се то право оствари.

У случају Србије, држава и народ се не разликују: Србија је држава српског, као што је Аустрија држава аустријског народа, што не значи да су други народи који у тим државама живе обесправљени.

– То је код нас најпрецизније изражено 1882. године, када је Краљевина Србија добила свој грб, који је и данашњи државни грб, на којем су спојена два различита симбола: државни и народни. То је историјска суштина која нема везе са законодавном, извршном и судском влашћу. Постоје проблеми кад треба да се помире историјска традиција и актуелна ситуација.

Д. Ј.

Риђокоса девојка је зажурила и фотографи- сање је морало да се понови. Млади фотога- раф, црноко са црним брчићима и бради- цом око усана, насмешио се, намигнуо и слатко- речиво похвалио лепоту госпођице Хорн. Након успешног портретисања девојка се помало збуни- ла и поруменела. У беспрекорност фотографије „маестро Радосав“ био је стопостотно сигуран. Несвакидашња красота, фотографичност кхерке чувеног пештанског „фишкала“ Арпада Хорна, и умеће маестра наговештавали су дивно урађен портрет.

Приметно узбуђена, наместила је још једном велики љубичасти шешир, окићеног имитацијом зрелих трешања и угаситих ружа. Фотограф јој је отворио врата, пољубио руку и изразио искрено дивљење. Звонце се љупко огласило што је госпо- љицу Хорн на трен вратило из опсене у јаву, дају- ћи јој знак да је дошло крајње време да се журно удаљи од овог „крајње опасног човека“.

Дуго је са смешком на уснама пратио ужурба- ни лик девојке, чија је дугачка хаљина розе боје, лелујаво нестала иза првог угла. Иза ње, ненада- но, остала је празнина и трептај који је још увек одражавао њену невиђену, а наслућену силуету. О, колико ли је само сањарио о загрљају, мириси косе и о заносном љубавном уздаху госпођице Хорн! Још је раније запазио њене изразито плаве очи када је једном у друштву родитеља била гост „Фотографског атељеа – Радосав“.

Улицом су пролазили фијакери са угледним будимским дамама и уштирканим мужевима, а понекад и са пештанским бонвиванима који су били познати заводници. За њима, тешка и дугач- ка кола, разносила су лед. Из супротног правца приближавала се трома запрега са разноврсним теретом. Са обличњег трга зачуо се звонки глас звонцета трамваја који је био попраћен дечјом вриском. Људи су комотно шетали кривудавим будимским улицама и широком пештанским бу- леварима или су безглаво јурили за својим пос- лом.

Плавокоси Словак са околних пилишких брда, са претрпаним лименим рукавом на леђима, на лошем мађарском, отегнуто и мелодично, нудио је сваку врсту поправке кухињског калајисаног посуђа и лимарије. У очима му се назирала нада јутарњег хлеба, а дубоко у срцу, замирасало му свеже млеко и касни рузмарин.

Тројица Хасида, зарасла у браду и зулуфе, са огромним црним шеширима, жустро су се препи- рала око неког пасуса из Торе и нису примећива- ли свет око себе. Језик им се заплитао и распла- савао изразима јидиша, а душа китила хебреј- ским и арамејским питатима. Личили су на през- рели нар, чија љуска, од спољашњег света, бриж- но прикрива унутрашњу тајну слатких сокова.

Одвајне Швабе – снажни месари из околних касапница, педантни шефови ресторана и прециз- не књиговође, покушавали су да одгонетну речи јидиша, језика који их је толико подсећао на њи- хов матерњи, али их је, истовремено, остављао у потпуној забуди и нејасноћи.

Ситни и поносни мађарски чиновници, коноба- ри и жандарми са ситним брчићима и још ситни- јим животима, све су то посматрали са извесним подозрењем и презиром. У њима је у потаји још увек тинао жижак негдашњих буна Ракоцијевих куруца и полет Петефијеве омладине, која је мар- та 1848. разбуктала револуцију и запалила целу Монархију. Сада, након многих пораза и нагод- би, беху кротки и питоми. (...)

Радосав се вратио у атеље и кренуо да развија снимке које је тога дана урадио. Том приликом са задовољством је прегледавао своје омиљене нега- тиве на стаклу. Захваљујући сунчаном јутру или већ ко зна чему, можда неком посебном, непозна- том разлогу, овог јунског јутра имао је неупоре- диво више муштерија него обично. Два синчића реформатског пастора, Иштвана Калмара, и две шеснаестогодишње пријатељице – Ирму Фогл и Ему Скриванек, које су биле заљубљене у истог хусарског наредника Гезу Харматија.

Одмах након њих, навратио је краљевски јавни бележник Алфред Мезеи, а потом, лепо васпита- на фамилија Исака Маркштајна, банкарског службеника, зета Давида Розентала, главног ра- бина неолошке синагоге у Дохањ улици, ватреног

Драгомир Дујмов 1.

Воз савести

(делови романа у настајању – 1.)

заговорника интеграције пештанских Јевреја у крвоток мађарског друштва, кога је ортодоксни рабин Шимон Волф – духовни вођа дрвене сина- гоге из обличњег сокачета – због тога јавно отпу- жио као издајника часних потомака Израела. (...)

Задовољан обављеним послом, закључао је фотографску радњу и кренуо према „Централу“.

У кафани као и обично – жагор, дим и помеша- ни мириси кафе и коњака. На самом улазу љубаз- но га је поздравио стари конобар Густика Павли- чек чији је лик највише подсећао на енглеског ла- кеја.

Жива Радосав бацио је поглед на сат и кален- дар испод великог портрета цара и краља Фрање Јосифа са десне, и лепо урађене слике покојне кра- љице Сиси, са леве стране. Узео је новине и затра- жио чашу хладног пива. Још у пролазу почео је да прелистава омиљени дневник. Међутим, одмах је схватио да је узео јучерашње издање „*Будапешти хирлана*“ – 26. јун 1914. Но, пре него што би се вратио да узме данашњи број новина, из левог угла из гомиле усјаних глава, довикивао му је плавокоси младић. Био је то његов пријатељ Ран- ко Кашанин, новинарски помоћник, Барањац из околине Печуја, који је био задужен да свакоднев- но прикупља трачеве и пикантерије из света умет- ника-боема. А њих је било на претек. Поготово у „Централу“. Међутим, није изостављао ни остале чувене кафане – патинасту „Филаделфију“, увек весели „Метеор“ или отмени „Њујорк“.

Леви угао одувек је био резервисан за Србе, грађане, који су комотно испијали своје капуци- нерне, палили цигаре и студиозно читали домаће, новосадске српске листове – радикалску „*Заста- ву*“, либерални „*Браник*“ и загребачки независни „*Србобран*“. Истим интересовањем пратили су и мађарску штампу – „*Будапешти хирлан*“, „*Вилаг*“ и „*Ешт*“, а такође и неизоставну београдску „*По- литику*“. (...)

Нешто десније од њих, окупљали су се српски студенти, уметници, занатлије, вечити бодеми, ко- ји су живели, радили или кратко боравили у Бу- димпешти. Конобари су их посебно волели јер су били добри гости који радо и обилно наручују. Око плаћања није било већих проблема. Ако је понекад и зафалило, то се касније тачно, као што би се у шали рекло, „са каматом“ измиривало.

Срби су били бучни и галантни. Волели су да чашћавају и троше. Весели и занесени, жустро су водили препиру – да ли је мудро што престола- наследник Франц Фердинанд баш на Видовдан одлази у Сарајево. Многи су сматрали да је то вређање српске части, други су незаинтересовано одмахивали руком, док су трећи о томе говорили као о неважној ствари која се уопште не може упоредити са сутрашњом литургијом у будим- ској катедрали.

У српској заједници брзо су се шириле вести. Најављена је архијерејска литургија којом ће чи- нодејствовати епископ Георгије Зубковић, млади, учени владика будимски, који је много обећавао.

Упоредити престолонаследника и владика, по Мити Кречаревићу, потомку славних сентандреј- ских трговаца, било је крајње неукусно. Одмах након тога, с огорчењем је спомињао трагичан случај патријарха Лукијана. Патријарха, који је волео тамне љубичице. Прошло је замало годину дана, и још се увек ништа поуздано није могло сазнати о последњим тренуцима његове светости, страшне судбине. Остала су само пука нагађања која су била тешка и клизава као санте леда, која надиру сваке зиме са севера и прете да Дунав пола- вли све до Мохача, па и даље, чак до Новог Са- да.

Према многима, патријарх Богдановић беше мучки убијен као толики српски епископи и ар- хијерејски током бурне историје након Сеобе под Чарнојевићем. Његова глава никада није пронађена. Но, као и увек, неки су је примећивали

у ноћи како светли смарагдном бојом и плута по црним водама Дунава, док је са околних брда до- пирало коротно завијање вука самотњака. Сви су се зачудили. Сентандрејски курјаџи већ одавно беху истребљени. Још негде за време Ракоцијеве буне. Стари су од давнина спомињали, како су се куруци радо китили вучјом кожом док су брит- ким сабљама секли иконе српских богомоља.

Други су се заклели да су видели патријархову одрубљену главу како поиграва и како се обрће изнад Лазаревог крста у Сентандреји. Говори се, како се десио случај у некој аустријској капели, да се на зиду изнад самог олгара појавила црвена мрља која се никако није могла уклонити. Проби- јала је чак и преко наслага свежег креча, али знак се није могао затрти. Кажу, било је то тако све до сахране мученика, патријарха Лукијана. Онда је црвена мрља исто тако изненада, као што се и по- јавила, заувек нестала.

Када се повео разговор о блаженопочившем патријарху, човек закривен новинама, код судског стола, извадио је муштикљу из уста и мирним тоном добио да се ману опасних тема. Био је то Алекса Михалчић, пештански учитељ. Крај њега, са црном траком на реверу, седео је Стеван В. По- повић, дугогодишњи управник Текелијанума. „*Чика Степа*“, угледни ретор громког гласа и ве- лики српски родољуб, још је увек био у жалости због смрти супруге Јустине.

Незадуго им се придружио Паја Јоановић, државни секретар Министарства председништва, члан Патроната будимпештанског Завода Саве Текелије који је уједно био и креатор Уредбе о стварању поменутог Патроната. Несумњиво, овај горди, често непријатни ситничар, био је нај- заслужнији за изградњу нове, велелепне палате Текелијанума и који се највише залагао око пос- тављања три рељефа између првог и другог спра- та.

Управник Поповић и државни секретар Јоано- вић нису се много волели. Не једном приликом, то су и јавно, на веома увредљив начин испољавали. Међутим, око једне ствари, ипак су се слагали. А то је био, неопростив избор младог Георгија Зубковића за епископа Епархије будимске, сина уваженог Арсена Зубковића, судије Највишег у- правног суда и члана српске црквене општине у Бу- диму.

Обојица су сматрала да би у сваком погледу било сврсисходније да се архијерејски жезал будимских владика нашао у руци њиховог заједнич- ког пријатеља, архимандрита ковиљског, Георги- ја Видицког. На несрећу и велико разочарење чи- ка Стеве и Паје Јоановића, званог „Палчика“, њихов штићеник није био изабран. (...)

Августа месеца 1913. године, Србе у Угарској задесила је трагична вест о нестанку патријарха Лукијана Богдановића, који је до 1908. био епис- коп Епархије будимске. Вест се нашла на наслов- ним странама свих угледних новина Пеште и Бе- ча. У души Срба појавила се стрепња и неизвес- ност. У срца им се уселила злокобна слутња која је у себи носила тежак задах чађи и крви. Свештен- иници су тихим гласом опомињали своје парохија- не да избегавају било какво јавно испољавање не- задовољства. Надвили су се мутни облаци сумње и зле коби. У учioniцама српских „гркоисточ- них“ школа деца су се помолила за патријарха. Тих дана нису се играле уобичајене дечје игре на двориштима вероисповедних школа. Изостала је и уобичајена цика и граја која је била неодвојиви део ђачког живота сваког поподнева после наста- ве. Мајке су опомињале своју децу да тише говоре српски на улици и да гледају што врат да се врате кући. Многе девојчице тих дана нису напуштале домаћинства, а старици су дуго увлачили дим ду- вана, буљили у облаке и наслућивали тешка вре- мена.

Патријарх је на волшебан начин нестало у Бад- гасштајну. Нестаде без сенке и уздаха. Нико није знао како се то догодило. И шта се то, у ствари, десило. Једноставно је ишчезао. Као бело перце у ноћној олуји. (...)

ЈЕЗИК НАШ

МАТЕРЊИ

Рубрику води: Предраг Степановић

Прошле недеље смо говорили о врату па сам мислио да сад узмемо грло и гушу.

Грло је, према стручном објашњењу, „предњи део унутрашњости врата од уста до једњака, ждрелна шупљина са говорним и другим оклопним органима”. Реч гуша се употребљава и као синоним за грло, али обично значи „предњи део врата”. Па кад је тако, хајде да кренемо, али лепо, полако, а не онако без размишљања, што се каже *грлом у јагоде*.

Кад неко нешто има до грла, значи да има много, у изобиљу, али кад нам нешто дође до грла то већ није тако пријатно јер нам је то у ствари дојадило, дозлогрдило. Још је горе кад некоме дође вода до грла јер је дотични запао у тежак положај. Није добро ни кад нам нешто заседне у грлу. Ако је то залагај, најбоље је да *наквасите грло*, то јест да попијете нешто, али ако се израз користи у пренесеном смислу, то значи да сте запали у неку тешкоћу.

Бива да нам неко стално смета па га не подносимо. Он нам је *кост у грлу*.

Ко штеди чак и на храни тај *откида од грла*, но ако у томе претера може му се десити да му *дође душа под грло*, то јест да умре. Исто значи и израз *душа му је у грлу*, *душа му стоји у грлу*.

Закопчан је до грла – каже се за човека који је до крајности затворен, уздржан. То се не може рећи за човека који виче или пева *из свега грла*. Супротно од тога је кад некоме *реч у грлу зашине, застаје*.

Вероватно и не треба објашњавати шта значи кад некоме *стави нож под грло*. Не треба мислити на оно најгоре, да ће га заклати, али да га је довео у врло тежак, у безизлазан положај то је сигурно.

Певати, говорити или чинити било шта у *једно грло*, значи једногласно, сви заједно, истовремено.

Кад неко врло гласно говори или пева, он пева *што га грло носи* или *што му грло даје*, а ако тихо чини то исто, у том случају пева у *по грла*.

Шта значи *сатерати зубе у грло* знате и сами, а споменули смо тај израз и кад смо говорили о зубима.

Рекли смо и то да се наоружати може до зуба. Али може и до грла: „Спазих једног младића наоружаног до грла”, гласи једна реченица Јована Дучића. За данас је оволико доста до грла.

ПИСМА

ИЗВЕСНОЈ

Још један лоби

Мислим да сам ти једном давно писао, а можда си већ и сама искусила, који је најлакши начин за стицање нових познаника у велераду. Можеш до миле воље да се намећеш својим шармом, екстраваганцијом, мудрошћу или елганцијом, не вреди. Ма колико се трудила, изазваћеш, можда, притајени уздах бојаљивог комшије и, опет можда, коментаре његове кухињом умирисане супруге на рачун својих напора. Све ти је, дакле, бадава – ако немаш куче.

Чим се дохватиш псећег повода све се одједном мења. Лица се озаре, комшије од реда почну да те поздрављају, а насмеше ти се и они за које си мислила да су им за лица приковане леденице, без наде да их одатле ишта може склонити. А још ако и они водају нешто на узцици, ето пријатељства за сва времена. Знаш неке који су исто тако годинама пролазили једни поред других, рачунајући – ишта има да се јављају кад се не познају. А после, када им је у кући нешто просквичало па, водајући то што скочи и љушка почели да се виђају у парку, не само да су увели обичај љубазног јављања, него се још и ородише, такорећи. Онда су месецима ковали планове куда с толиким породом, од огласа у Експресу, до бесплатног нуђења пролазницима. А кажу да после извесног времена проведеног заједно, кућни љубимци, пси поготову, почну да личе на своје власнике, или пак ови на њих. Што се физичког изгледа тиче не знам, али да неки психо-резоци између њих почну да циркулишу, сасвим је извесно. С ким си, онакав си, рекли би наши. Да не буде забуне: ако мислиш да овде нешто петљам на рачун неког заједничког пријатеља, ту конструкцију одмах избаци из главе. Јесте, додуше, да је преко овог места до сада продефиловало сијасет нама значних појединаца и „појединки”, али овога пута ти тишем и о сопственим искуствима. Како би другачије моја пулика, коју си можда изгубила из вида, знала шта мислим ако ме не погледа у очи или пажљиво не ослушне тон којим јој се обраћам?

А што се спољашње сличности тиче... не знам. У очи ми пада једино чудно правило да тзв. фини свет вода мале, а грубијани велике псе. Нас којима се нека средина између чиваве и бернардинца учинила најприкладнијом, не знам где да сврстам. А и зашто бих? Важно је да се мој, а сигурно и твој комшилук зближио и заволео, што бих ја окарактерисао као још један лоби: кучећи. О једној таквој лобисткињи у идућем писму.

Твој Драган

КУЛТУРА МАТИЦЕ

Изложба „Политике” посвећена Жилу Верну

Поводом стогодишњице смрти Жила Верна Галерија београдског листа „Политика” приредила је изложбу посвећену овом писцу, односно духу времена у коме је стварао. Изложба, чији је аутор Небојша Деља, постављена је у холу „Политике” у Београду и отворена је за посетиоце до 4. септембра. Она се састоји из 12 уља на платну, као и 14 алуминираних графика. Реч је о класичним отисцима који су накнадно обојени. На изложби су представљене и слике из серија „Каталонска једра”, „Небеске медузе” и „Аеро циркуси”.

„Фасцинација Жилом Верном уклапа се у моју фасцинацију тим временом, када се на небу појавила прва ваздушна лађа – балон. То је било толико револуционарно, као када бисмо сада на небу угледали ескадрилу летећих тањира. Такође, уклапа се као личност и у моју фасцинацију каталонским лудацима: Паблом Казалсом, Гаудијем, Пикасом”, каже Небојша Деља.

Аутор изложбе истиче да слике не представљају илустрације Вернових дела. Оне су искључиво плод сликарске имагинације, остварене занатском вештином и врхунским осећајем за детаљ. Никада нису излагане, нити представљане у форми илустрација.

Према речима Зефирине Грасија, главног и одговорног уредника „Политикиног Забавника” обележавању века смрти Жила Верна придружиће се и овај лист који ће у наредном броју довести репродукције слика Небојше Деље, као и приче и квиз посвећен овом великом писцу.

Концерт Државне академске капеле „Глинка” у Новом Саду

У Атријуму цркве Светог Јурја на Петроварадину, у организацији Музичке омладине Новог Сада, прошле недеље одржан је концерт Државне академске капеле „Глинка” из Санкт Петербурга под руководством познатог диригента Владислава Чернушенка. На програму ансамбла, који је основан далеке 1479. године као Капела Санкт Петербурга, добивши временом – не без разлога – ласкави епитет „понос руске уметности”, била су дела Чеснокова, Свиридова, Архангелског, Бортњанског и Рахмањинова.

Ансамбл, који траје већ више од пола миленијума, прошао је пут од првобитног учешћа на црквеним и певањима на дворским свечаностима, преко праћења цара на војним походима, све до наступа на најпознатијим светским музичким сценама нашег времена. Судбина „Глинке” је нераскидиво везана за Петроград: посебно од маја 1703. године, када је на обалама Неве започета изградња будуће северне престонице Русије, а поводом полагања камена-темељца тада је певало, пишу хроничари, 28 царских певача које је Петар Велики довео из Москве. Од 1802. године данашња Државна академска капела „Глинка” посвећује све већу пажњу капиталним делима светске музичке литературе. Први пут је „Глинка” извела у Русији Хајднова „Годишња доба”, Моцартов „Реквијем” и Бетовенову Девету симфонију. Хроничари бележе и чињеницу да су певањем „Глинке” својевремено били одушевљени и композитори Адам, Шуман, Берлиоз.

У протеклих пола миленијума, а посебно у двадесетом веку и у неколико последњих година хор „Глинка” је освојио безброј признања, наступајући на најпознатијим хорским такмичењима, у највећим музичким дворанама света, као и блиставе критике за извођење капиталних дела светске музичке литературе.

...И

ТАЧКА

Утакмица

Прошлог викенда у Б. је одиграна једна веома важна утакмица – према једнодушном оцени домаћих коментатора једна од најважнијих у дугој и богатој спорској историји града – но данас више о тој утакмици нико и не прича, нити јој медији посвећују пажњу, пошто је – авај! – исход био неповољан за домаћи тим, а самим тим је и утакмица нагло изгубила на важности и преквалификована је у једну од небитних, такорећи припремних мечева за предстојеће „судбинске окршаје”.

Две јабуке

Песник М. је, завршивши вечеру, попут лење, сите мачке, полуспуштеним капцима посматрао две јабуке на порцуланском тањиру и чинило му се да су то два избечена црвена ока на уплашеном, бледом лицу, која га посматрају у самртничком страху и преклињу га да их се не дотиче, те – пошто је у току тих доконих маштарија потпуно изгубио и остатак апетита – смилостивши се, оставио тањир с јабукама у фрижидер и отишао на спавање.

Ураган

Ураган који је јуче протутњао градом Б. био је толико брз да га нико није ни регистровао – грађани су за њега сазнали само из јутрошњих метеоролошких извештаја.

Милан Степанов

Гувернер Народне банке Србије Радован Јелашић прошле недеље дао је опширан интервју београдском часопису „Време“ у којем је отворено проговорио о грешкама српске владе начињене у протеклом периоду, као и о опасностима које прете српском друштву и привреди уколико се почињене грешке не исправе и не приступи се неопходним реформама. Из овог интервјуа преносимо најзанимљивије детаље.

„Инфлација у овој години ни случајно не сме да се приближи психолошкој граници од 20 одсто, јер би то изазвало огромне проблеме и вратило нас у Милошевићеве године.“ Радовану Јелашићу, гувернеру Народне банке Србије, који се одважио да изрекне ову оцену, ово није први пут да нарушава самозадовољство владајућих кругова успесима постигнутим у области економске политике. (...) Прошле недеље, усред преговора са Пиритом Сорсом, немилосрдном шефицом Мисије ММФ-а, Јелашић је као овлашћени чувар динара обелоданио да ће инфлација за седам месеци највероватније достићи десет одсто и да је највећи ризик за инфлацију до краја године то што ће велик број произвођача повећати цене под изговором да су поскупели струја и гориво. (...)

За гувернера Јелашића не може се рећи да је политичка опозиција српској владајућој коалицији и да тако оштро јавно упозорава Владу и њене министре зарад неких личних политичких циљева и амбиција. Његова упозорења, бар тако се до сада показало, имала су у стручним круговима високу специфичну тежину и тумачена су као забринутост одговорног државног чиновника коме је на чување поверена национална валута. (...)

Разговор за „Време“ гувернер Јелашић почиње једном јетком примедбом на опште услове пословања у Србији. Данас, каже гувернер, док је он обавезан Законом о НБС-у у погледу основних циља централне банке, одржавања стабилности цена, истовремено други актери из државних структура себи могу да дозволе луксуз да дневно, по потреби и у зависности од тога где су и с ким причају, мењају циљеве.

Кад у Америци или Европи „подвикне“ централна банка, тресу се владе, министри финансија и цео економски систем земље. Није ваљда улога Народне банке Србије да се само жали и кука како други лоше раде. Може ли она својим мерама да уведе ред у економској политици и да тражи да изврши власт нешто уради?

– Народна банка је већ и до сада повукла много потеза којима је сачувала монетарну стабилност и укупну економску ситуацију у земљи. Повукла је, на пример, близу једне четвртине примарног новца, дакле договор је био да повећамо стерилизацију са две на шест милијарди динара, а ми смо је подигли на око 16 милијарди динара пошто смо сматрали да је то потребно првенствено сада због исплате старе девизне штедње. Даље, договор је био да повећамо девизну обавезну резерву банака на 24, а ми смо је повећали на 26 одсто. Покушавамо да преко механизма супервизије више усмеравамо кредите према привреди, а мање према грађанима како би мање новца ишло у потрошњу. Разматрамо могућност да уведемо стриктнију контролу повећања задуживања... Дакле, Народна банка „вуче конце“, а да се то много не види.

А шта раде остали? Да ли неко узима за озбиљно то што ви кажете и да ли исправља грешке на које указује Народна банка?

– Чуо сам да неки људи кажу да Народна банка не може да промени одлуку Градске скупштине или Владе. Да, не може. Али и те како има обавезу да укаже на неки њихов потез или одлуку. Тек је прави апсурд да, кад неки други државни орган не уради свој посао, Народна банка својим додатним мерама по-

ЕКО НОМИЈА

Интервју Радована Јелашића часопису „Време“

Елан демократских промена је спласнуо

кушава то да „пегла“. А свако такво „пеглање“ има своју цену. На пример, ако остане овај ниво репо операција које Народна банка сада спроводи, цена је 2,5 милијарди динара. Толико ћемо потрошити зато што неко други није извршио одређену стерилизацију кад је направљена експанзија. То, надаље, значи 2,5 милијарди динара мање у буџету, а то је као да је неко узео те паре од пореских обвезника. (...)

Све сте то предузели од почетка године а и поред тога економска кретања нису добра. Ви сте указали на инфлацију као велики проблем српске економије, а слично мисли и ММФ?

– Желим да укажем на једну ствар. У Србији, ако неко не жели нешто да уради, онда као изговор каже да прави стратегију. То се, нажалост, већ користи у неким случајевима

Колико се ради у Србији?

„Сваки дан долазим у Народну банку у 6.30 и одлазим кући са домаћим задатком у 18.30. Кад једном месечно на крају радног времена прошетам Кнез Михаиловом, поставим себи питање ко овде има проблем. Кафићи су увече пуни, а велик број људи каже да неће да ради за 200 евра, него им је боље да седе у кафићу. Највећи број људи није схватио шта се овде дешавало последњих 15 година и зато је првенствено одговорност политичара да спусте и охладе очекивања обичних људи. Србија, хтела то или не, треба да се мери са Румунијом и Бугарском.“

ма. Као, сад ћемо ми прво да распишемо курс, па се онда тражи консултант који нешто напише, онда ми дискутујемо и правимо о томе консензус, а у међувремену... Ко пролази најбоље? Ево, јавно питам шта се десило са нашом преузетом обавезом из програма који смо потписали са Међународним монетарним фондом у области телекомуникација: да продамо Мобтел, или да продамо Телеком или да продамо трећу лиценцу. И уместо да нешто од тога урадимо, ми смо после неколико месеци одлучили да ћемо радије да пишемо стратегију развоја телекомуникација, а ни дан-данас немамо изабраног стратешког саветника који ће написати ту стратегију. И после шест месеци стигли смо тамо где смо били пре четири године, после 5. октобра 2000, када се тачно знало да код Мобтела немамо решено имовинско стање и да ту не можемо ништа да урадимо, код Телекома не желимо ништа да радимо, а трећу лиценцу нећемо да продамо јер бисмо тиме нарушили вредност, односно цену Мобтела и Телекома кад их будемо продавали. То значи да се вртимо у круг, а у међувремену неко од тога има вајде. А ја јавно питам – коме је најбоље у таквом стању? Па онима у Мобтелу и Телекому, али не и свим пореским обвезницима у Србији.

Уместо да идемо конкретно, ми стално кажемо како ћемо сада да донесемо стратегију. Зато је понекад фрустрирајуће да се сви актери „ваде“ на то да нам треба стратегија. А о стратегији треба да одлучује Влада и њен

тим, она треба да постави основна начела, шта и када треба продати. То је оно на основу чега ће се неко сећати ове владе после 10-15, година јер сада се постављају темељи оне Србије која треба да функционише 2020. или 2030. године. Одлучност Владе сада се мери на приватизацији НИС-а, ЕПС-а, ЈАТ-а..., та предузећа запошљавају више од 100.000 радника и преко тог стратешког посла држава шаље јасне сигнале шта ради и докле жели да буде актер у том бизнису.

Још је важније питање најављене бесплатне поделе акција радницима у јавним предузећима. Пре него што се крене у неке популистичко еуфоричне приче о томе какви ће бити ефекти, мислим да би било веома важно да људи који се залажу за тај концепт бар прочитају ревизорско мишљење о тим јавним предузећима. А сами ревизори су се оградиле од свега могућег, што буквално значи да ако се не направи нека рачуноводствена акробатика, онда ће се радницима бесплатно поделити само дугови, односно удео у дуговима а не удео у капиталу. Наравно, држава увек има могућност да направи акробатику којом ће се превести одређена количина вредности (капитала) из државне касе у касу тих предузећа. Такви примери постоје: кад речимо држава Србија „пребија“ своје потраживање од Русије по основу клириншког дуга СССР према СФРЈ са обавезом НИС-а према Гаспрому за испоручени гас. То је буквално поклон државе једној фирми. И онда неко каже да је то рађено у државном интересу. По истом принципу сутра неко може да каже да ће бити аболитане обавезе ЕПС-а према српском Пензионском фонду које нису уплаћиване од 1991. до 2003. године. То значи као да сте ставили у билансну суму ЕПС-а неколико милијарди динара и аутоматски тој компанији подигли цену, али је питање – на чију штету. То значи да држава исисава власништво свих грађана из јавних предузећа само зато да би се у НИС-у или ЕПС-у створила већа вредност и да запослени у тим фирмама бесплатно добију 15, 20 или 30 одсто власништва. (...)

Да ли је сада била идеална шанса да се буџет користи као развојни подстицај, а не као подршка потрошњи?

– Сматрам да у буџету увек има места за развој, питање је само у којој мери смо спремни да скрешемо постојећи ниво потрошње. Подсетимо се ствари које су рађене 2001. и 2002. године, и на које смо сада и те како поносни, а које су убедили грађане да положе у банке депозите од 1,8 милијарди евра. Мислим на оно затварање лоших банака. Нико нам није веровао да ћемо то урадити. Са нама су преговарали људи из ММФ-а и Светске банке, а иза наших леђа се кладили да ми то нећемо да урадимо. И урадило се. Дакле, толико је тада решено тих табу тема. И ево, сад постављам питање везано за једну такву табу тему: шта ће Србији ЈАТ овакав какав је?

Зашто мислите да сада политичка елита не размисли на тај начин?

– Не знам, вероватно зато што више није реч о 10.000 запослених који су радили у банкама, него о стотинама хиљада људи који раде у јавним предузећима. Претпостављам да је то један проблем. Затим, мислим да се „револуционарни елан“ демократских промена могао много боље искористити и да је сада спласнуо.

Да ли грађани Србије треба да се плаше инфлације?

– Једно сигурно не могу да очекују, да ће се бољи живот градити на повећању плата а да ће девизни курс бити фиксни. Дакле, сваки пут кад добију више динара, и како инфлација расте, то мора да буде праћено прилагођавањем курса. Све остало је монетарна бајка. (...)

Српски језички камп „Вук Караџић”

Радови учесника језичког кампа

Српски језички камп

Већ пети пут сам дошао у камп и веома ми се свиђа. И ове године су биле различите секције. У Шугавици се нисмо купали јер је то опасно. И следеће године ћу доћи у камп.

Нићифор Брџан, 6. разред

Први дан у кампу

Рано смо устали и после смо ишли доручковати. Кад смо завршили, мало после је почео час српског језика. Уписао сам се на секцију фудбала. Час се завршио и отишли смо на хор од 1. до 6. разреда. Било је неколико занимања и кренули смо на ручак. После ручка је било слободно занимање. Отишли смо на вечеру и кад смо се вратили са вечере онда се почео квиз. Била су питања и игре. Кад је већ било касно, отишли смо спава-ти.

Дени Нађ, 6. разред

Излет у Грабовац

Ујутро смо кренули на излет. Прво смо стигли на језеро Салка. Са друговима и са другарицама сам се купао у језеру. Возили смо се и педалином по језеру. После тога смо ишли у Грабовац. Тог дана је била слава. Било је пуно људи када смо ушли у манастир. Разговарали смо чак и са владиком Лукијаном. Отац Милан Дујмов нам је причао о историји овог српског манастира. После смо се послужили колачима и кољивом. Вратили смо се у Бају у вечерњим сатима.

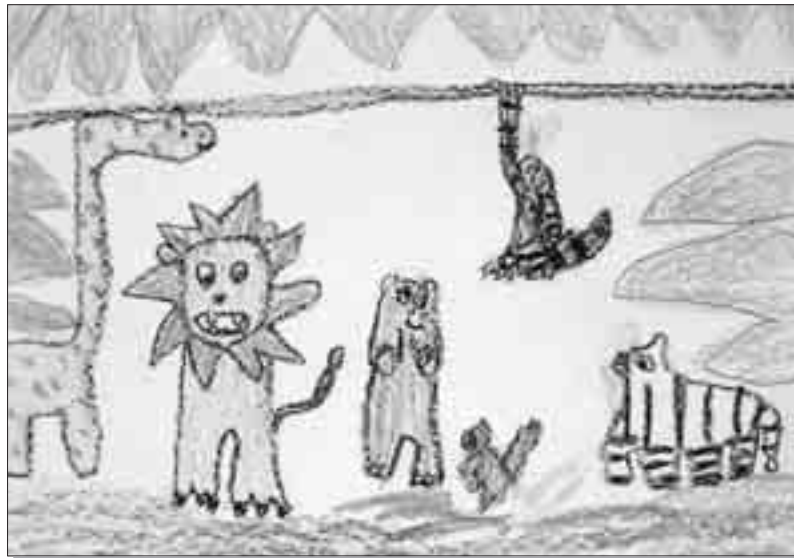
Мирко Пандуровић, 5. разред

Излет у Сантово

Једног облачног јутра кренули смо у Сантово. Стигла су два аутобуса и за отприлике 30 минута стигли смо у Сантово. Када смо стигли дочекала нас је тетка Нада Ђурић. Она је направила колаче са чоколадом и вишњама и још смо пили и сока. После слатког почетка отишли смо на игралиште. Касније смо запрежним колима, која су вукли коњи, кренули у дворац. Успут нас је ухватио пљусак и сакрили смо се у једној штали. Када је киша престала кренули смо пешке до дворца, где се налазио кип јелена. Вратили смо се код тетка Наде и аутобусом отишли на ручак. Јели смо супу и пилетину са кромпирићима. После смо тако сити ишли на базен. Тамо су била три термо базена и један са скакаоницама. Скакала сам и пливала. Касније смо отишли да једемо мекике. Ја сам купила сладолед и кувани кукуруз. Када смо се осушили кренули смо у камп на вечеру.

Овај провод нећу заборавити и надам се да ћу га још који пут доживети.

Јована Марић, 4. разред

Исидора Дукић

Петар Николић

Тина Ђерић

Излет у манастир Грабовац

На путу за Грабовац стали смо код језера Салка. Тамо смо се купали. Затим смо наставили пут за Грабовац, на манастирску славу Петровдан. Тамо смо видели владика Лукијана и јели смо колача и кољива. Нашао сам се тамо са братом од тетке и причали смо мало. После смо требали да уђемо у цркву. Отац Милан Дујмов нам је причао о томе да је некада било три цркве. Прва је била на брегу, друга је била мала и на њеном месту су градили већу. Монаси су тамо добро живели јер су имали рибе, воћа, грожђа и меса. Последњи монаси су тамо сахрањени. Сада тамо живе две монахиње. Оне лепо одржавају манастир. После смо се сликали и шетали по вашару.

Славко Ацков, 5. разред

Излет у Геменц

Аутобусом смо ишли у Геменц. Геменц је национални парк у Мађарској. Тамо смо погледали и Природњачки музеј. У музеју смо видели риболовачка оруђа и препариране животиње, а још смо видели и средства за прављење меда. Добили смо фини ручак а после смо се играли лоптом, конопом и хула-хопом. Видели смо и лепо језеро у парку. Стигао нам је аутобус и вратили смо се у камп.

Јако смо се уморили. После вечере радо смо се спремали на игранку. Тамо смо плесали и уживали цело вече. Научили смо неке пољске и ирске игре. Највеселије је било док су свирали Сомборци.

Ово вече ће дуго остати у мом сећању.

Ђеђи Њари, 4. разред

Језички камп

Ја сам овде у кампу већ четврти пут. Волим ту да долазим јер је друштво добро и... и... и... Не знам, овде је једноставно све добро.

До сада сам се јако добро осећала. У соби где спавамо само нас је двоје: Сандра и ја. Сваки дан имамо часове српског, хор и секције. Могли смо да се пријавимо на три секције: драмску, ликовну и фолклор. Ја сам се пријавила на драмску секцију. Свако вече имамо неки програм да нам не буде досадно. А преко дана понекад идемо на излет.

Овај камп је најбољи на свету, и никад не бих намерно изостала. Добро је све у кампу иако је киша три дана падала.

Једва чекам следећу годину да поново дођем у камп.

Моника Дукић, 6. разред

Преминуо чика Цветко Недучић

Господин Цветко Недучић је од 1988. био председник Српске мањинске самоуправе у будимпештанском XVIII кварту, где је активно радио све до своје смрти. Он је био увек поносан на своје српско порекло, и због тога сматрао је својим најважнијим задатком неговање српске културе. У оквиру различитих приредаба грађане свог кварта упознао је са нашим чувеним фолклорним удружењима као што су КУД „Табан”, КУД „Опанци” и остали. Приликом организовања Мањинских фестивала у кварту сваки пут били су гости наши фолклораши, односно Српско позориште у Мађарској. Сваке године организовао је приредбу поводом светог Саве. Када су мањинске организације добиле своје просторије за рад такође одржано је пригодно освећење. Господин Цветко Недучић све време радио је на томе да што више људи упозна српску културу и српске традиције у Мађарској без обзира којој нацији припадају у кварту односно у главном граду.

У име српске мањине у кварту желимо се захвалити нашем председнику који се максимално бринуо за све и за свакога. Захваљујемо се за све лепе и садржајне године. Недостајаће нам активност и пажња чика Цветка, а такође и његов хумор и добро расположење.

Драги чика Цветко опраштамо се од Вас, вјечнаја памјат.

Зорица Шибалин-Тимотић

потпредседник Српске самоуправе у XVIII кварту

*„Ноћи су привремени смрти
привремени заборави*

После смрти ће можда бити као кад се спава”

Тужни зборе, ожалошћена породицо, пријатељи, познаници, ожалошћени мештани!

Тужни час нас је окупио, стојимо пред одром покојног Цветка Недучића да му одамо последњу пошту у простору живота, смрти и пепела у месту Чанаду, где је Цветко пре скоро 70 година угледао светло сунца.

Тешко се суочити са чињеницом да је то особа која ме је још пре неколико дана телефоном питала кад ће бити сахрана нашег земљака из Поморишја који је недавно преминуо у Будимпешти. На његовом испраћају у Будимпешти смо се задњи пут и лично видели, поздравили. Тада се није пожалио на своје здравље, али је рекао да на неколико дана мора поново у болницу на уобичајену контролу. Но живот чини своје „као несхватљиво чудо које се непрестано троши и осипа, али ипак траје јер иза њега стоји дело”. Тако ће остати трајна успомена и на нашег цењеног покојника, Цветка Недучића.

Живот и професија су га рано отргли из родног Чанада. Дошао је у главни град Мађарске где је основао породицу. Ја сам га лично упознао као родитеља који је неуморно пратио своју децу у нашу школу, на Тргу ружа. Упознао сам га и као човека племенитог срца и великог родољуба. Био је поносан на своје порекло, на своју православну веру, а с одговорношћу могу да кажем да је био велики родољуб који је волео своје, а ценио и туђе.

Цветко је био међу оним првим Србима који су у Будимпешти основали Клуб Срба, Хрвата и Словенаца, био његов стални пратилац, а извесно време и руководиоца.

Након основања српских самоуправа један мандат смо заједно провели у Српској самоуправи у Будимпешти. Кад су биле у питању наше приредбе, никад није жалио свој труд и време да њима редовно присуствује. Као верник и председник Црквене општине у Будимпешти пуно се залагао за очување наше традиције, обичаја, онако као што су то наши преци нама сачували и предали.

Но ипак, у првом реду морам указати на његову пожртвованост и активност као председника Српске самоуправе XVIII кварту у Леринцу. Треба нагласити да је у два мандата био председник те самоуправе.

Сви ми који се сада опраштамо од нашег покојника, Цветка, сигуран сам да нећемо заборавити српске приредбе, организоване у Леринцу, као обележавање светог Саве, Дана мањине, културне и књижевне вечери, а морају се посебно истаћи и одласци у Грабовац што је Цветко у оквиру свога кварта редовно и успешно организовао. То су били леви састанци, прави доживљаји. Као човек племенитог срца међу првима је био при помоћи онима којима је требало пружити руку и разумети их у невољи, а пуно је помагао и обнављању чанадског српског православног храма.

Драги Цветко, ценио си и волео живот што си потврдио у неколико наврата. Но морамо констатовати да се твоја путања у „бескрајном плавом кругу” данас у твом родном Чанаду окончала. Оствариле су се мисли великог песника и владике, који рече: „Ће је зрно клицу заметнуло, онђе нека и плодом почине”. Починак је твој, а плод ће бити наш, као цвеће за млађа покољења.

Свој овоземаљски задатак си испунио, но истовремено убеђен сам да је остао и недовршен твојом за нас изненадном смрћу. Живот те је напустио, ступио си у вечност јер ти се душа вратила небу. Трудимо се да те не заборавимо да би ти вечити сан био миран и спокојан. Нека ти је лака присутност вечна, у сну који покрива белина, чистота душе. Вјечнаја памјат!

Борислав Рус

председник Српске самоуправе у Будимпешти

Концерти оркестра „Вујичић”

6. август, у 19 сати

Сентандреја, двориште Барчаи

9. август, у 21 сат

Веспрем, Стари град – летња позорница

У оквиру Летњих игара у Веспрему

Концерт Зорана Стевановића

7. августа у 21.30 сати

Гости концерта су: Габор Пресер и камерни оркестар „Менделсон”.

„Sziget” фестивал 2005

14. август 21.30 сати

PANIKS – Суботица (Чаба Пастор, Тијана Станковић, Ненад Кнежевић, Владимир Тодоровић, Роберт Вербеш, Тибор Такач „Факи”).

Једно од највећих изненађења овогодишњег MEDIAWAVE Фестивала је био војвођански оркестар Паникс, који по сопственим речима изводи савремену етно музику са мађарским и балканским фолклорним мотивима, одише осећајношћу, а ипак зове на игру.

Један од могућих наставака духовности Беле Бартока је и њихова музика. Ова група талентованих младих Мађара и Срба (просек година: 20) једна је од највећих нада наше музичке регије. Недавно су завршили припрему материјала за први ЦД који ће садржати њихове сопствене композиције.

16. август у 22 сата – позорница БАХИА

Марко Брецељ – Словенија

Најлуђи хипи из бивше Југославије, легендарни музичар из групе Булдожер, одличан гитариста.

Маратонски фолк викенд у Јегри

12-14. августа 2005.

14. августа гост вечери од 21 сат: Феликс Лајко (СЦГ)

Последњи поздрав

Чланови Српског позоришта опраштају се од нашег драгог чика Цветка Недучића. Хвала Вам на свим позивима и на веома лепом гостопримству током низа година поводом разних приредаба.

Чланови Српског позоришта у Мађарској

СНН

Недељни лист Срба у Мађарској.
Адреса: Srpske narodne novine, 1065
Budapest, Nagymező u. 49. Телефон:
475-0654. Главни уредник: Милан
Степанов, секретар редакције:
Милица Вукајловић. Оснивач и

издавач: Српски демократски савез. За издавача: Андрија Роцков. Финансира се на основу мањинског закона из државног буџета посредством Државне задужбине за мањине. Суфинансиријер: Министарство културе и медија Републике Србије. Лист дистрибуира Мађарска пошта, а претплаћује се код издавача. Име и адресу послати на адресу Szerb Demokratikus Szövetség, 1065 Budapest, Nagymező u. 49 а уплатити поштанском уплатницом или на жиро-рачун број платног промета 11705008-20417439. Претплата на лист је 4000 фт. за целу годину. За иностранство годишње 40 EUR, (10.000 Фт) – Штампана: КОМП-прес Кфт. Одговорни пословођа: Ференц Ибош. – Технички руководиоца: Карољ Сабо. ✦ Српске народне новине на Интернету: Home page: www.comp-press.hu/cnn2000 E-mail: stpanov@freemail.hu

HU ISSN 1215-072 x

27. Ко изврши вољу Божију онај је брат мој и сестра моја и мати моја (Мк. 3,35).

Може ли бити веће и дивније благонаклоности? Ако извршаваш вољу Оца Небеског, онда у Оцу Небеском постајеш брат Сина Његовог и, дакле, постајеш син Божији по благодати. (...)

28. Ево, изиђе сејач да сеје (Мк. 3,27).

Семе је реч Божија (Јлк. 8,11), а сејач је – Господ. Он је изашао у свет да посеје семе Своје Божанске речи, семе живота. Он га сеје све до сада и сејаће га до краја века.

Тако скривени Господ и данас иде по васељени. Он иде по путевима и беспућима, по градовима и селима, по кућама и међу бескућницима. Дању и ноћу Он иде спасавајући душе људске. И сваког човека на стази његовог живота Господ сретне и заплусне својим дахом... Слатки тренутак. И уједно – о, како страشان тренутак! Зар се душа неће одазвати? Зар се неће окренути за Божанским призивом? Зар ће само на трен да се прене, па да се одмах растане са Христом и опет пође другим, развратним путем?

Призив Божији чује се и у гласу савести, у позивима Цркве, у различитим животним околностима. Догађају се и нарочити призиви Божији, као очигледни сусрети са Христом. Душа треба да се одазове, треба да препозна овај велики тренутак и да се преда милости Божијој. Који су услови одазива?

29. И кад сејаше догоди се да једно семе паде покрај пута, и дођоше птице и позобаше га... А покрај пута, где се сеје реч, јесу они који кад чују, одмах дође сатана и узме реч посејану у срцима њиховим (Мк. 4,4,15).

Ево првог услова за одазив: не држи душу покрај пута, где пролазе непријатељи, где газе ноге хиљада људи, где дува ветар, где се гомила смеће. Тај пут је оно „спољашње” у животу. То је земаљско беспуће. Јер над нама господари зло, ђаво, а за њим и са њим сва деца зла и различите силе победоносног греха (суровост, бездушност, насиље, разврат и још много другог без краја), и стално смењивање свакојаким животних околности. И како у таквим условима може да расте семе Божије?

Ево, по вољи Божијој, семе је пало на душу, и тешке стопе победоносног зла су га погазиле (Јлк. 8,5), птице (расејаност) су га позобале, те је душа опет остала празна, ветар је шиба, хладно јој је и непријатно... Не држи душу покрај пута! Држи је унутар оградe којом ју је оградио Отац Небески.

30. А друго (семе) паде на камен, и изникавши осуши се, јер немаше влаге (Јлк. 8,6). Посејани на каменитим местима јесу они који... немају корена у себи, него су непостојани, па кад дођу до невоље или гоњења због речи, одмах се саблазне (Мк. 4,16-17)...за неко време верују, а у време искушења отпаду (Јлк. 8,13).

Епископ Григорије Лебедев

Свето јеванђеље по Марку

(Духовна размишљања)

Фото: Иван Јакимчић

Ево и другог услова: постарај се да у врту твоје душе буде плодно тле... постарај се да у њој буде (земље) црнице – таква средина је засићена силом за добро успевање плодова. Сакупљај у души такву силу! Она је резултат добре мисли и доброг дела. Дакле, нека њихов траг буде дубљи у твојој души.

Када је таложeње добра слабо, тад семе Божије нема за шта да се прими, нити на чему да ојача. Тад Божије семе расте кржљаво и безживотно, јер готово да нема корена у души.

Зато, кад се појави искушење и патња (а то је неизбежно), слабуњава младаца вене и пропада...

Јер она нема темељ, нема за шта да се причврсти у души, и нема снажног корена, па тако жега живота и терет животних искушења уништавају слаби изданак добра. Нема ни влаге која га подржава! Влага – то је роса благодатне силе Божије која доноси помоћ. Коначно, из камена влага и не може да се појави... Роса благодати је обилна тамо где је тло засићено влагом добрих дела.

Дакле, бори се против кршевитости и бесплодности душе. За изданке добра припремај у себи земљу добрих дела. И роса благодати спустиће се на њиву душе... Тако ће ојачати младице доброг усева и њива ће се закласити драгоценим зрном.

31. А друго (семе) паде у трње; и нарасте трње и угуши га, и не донесе рода... то су они који слушају реч, али бриге овога века и обмана богатства и пожуде за осталим стварима (и сластима овога живота – Јлк. 8,14), уђу и угуше реч, и без рода остане (Мк. 4,7,18-19).

Трећи услов за добар раст семена Божијег јесте – не дај корову да се рашири у твојој души. Коров је неизбежан. Човек живи у свету зла, немоћан је и склон греху. Господ није уништио кукољ, него га је пустио да расте до жетве (Мт. 13,30). Значи, корова ће бити. То су те „бриге овога века, обмане богатства и сласи овога живота”. И ако им се пусти на вољу, оне заглашују све добро... Зар не знаш како брзо расте дивља трава, како се размножава и како потискује добро семе?

Зато не треба пуштати на вољу трњу душе, које обавија и дави душу, које јој ништа не допушта и не дозвољава добру да се приближи. Кад трње испуни душу и опустоши је од добра, тад наступа смрт душе. Остаје пустош... само пустош, неразумност циљева, узалудност напора и, као резултат – разорен живот. Кад завлада коров... не може се живети и не може дисати!

Апел Светог архијерејског синода СПЦ

Ослободите владика Јована

Поводом хапшења архиепископа охридског и митрополита скопског Јована, Свети архијерејски синод Српске православне цркве упутио је апел јавности у коме наглашава „највећу огорченост и запрепаштење одлуком власти Републике Македоније да поглавара Аутономне охридске архиепископије, која је – да још једном нагласимо – једина канонска православна црква на подручју ове државе, упути на издржавање казне затвора”.

Подсећајући домаћу и међународну јавност да „све што се дешавало на срамном за правосуђе судским процесима – почевши од квалификација измишљених кривичних дела, преко оптужница до пресуда блажењејшем архиепископу Јовану – не само да представља најгрубљи вид поништавања људских права на којима су утемељена савремена демократска друштва”, већ је „и дословна негација самог Кривичног закона Македоније и тамошњег Закона о верским заједницама и религиозним групама”.

„Свети архијерејски синод стога позива све установе и организације које имају законску обавезу или осећају моралну одговорност у погледу заштите људских права да се код надлежних власти у Скопљу ангажују ради што хитнијег пуштања невино заточеног архиепископа Јована на слободу”, наводи се у апелу СПЦ.

„Свети архијерејски синод заснива овај позив на Јеванђељу Цркве и на међународним документима (чл. 9, 14, 33. и 34. Европске конвенције о заштити људских права и основних слобода, чл. 2. и 27. Међународног пакта о грађанским и политичким слободама, чл. 1, 2. и 3. Декларације Уједињених нација о уклањању свих облика нетолеранције и дискриминације заснованих на религији и уверењу и тако даље) која правно обавезују државе потписнице да се ангажују на овако флагрантним случајевима када су угрожена елементарна људска права и слободe”.